

Delft: Voorhof, Buitenhof en Tanthof

Auteurs: Cock Hazeu en Peter Kuiper

Wandelen door het dichtst bebouwde stukje Nederland

Tien keer Delft; urban walking op z'n best! Je wandelt door de naoorlogse wijken van de stad, waarvan de bouw in de jaren zestig is begonnen en heeft geduurd tot de jaren negentig. In Delft-Zuid wonen meer Delftenaren dan in de rest van de stad. De oudste delen van de wijk, met een aantal grote flats, vormen het dichtst bebouwde stukje van Nederland. De wijk bestaat uit de onderdelen Poptahof, Voorhof, Buitenhof en Tanthof. Je vindt hier hoogbouw in soorten en maten, maar ook heel veel typen laagbouw, en dat vaak door elkaar heen. In een bouwperiode van 27 jaar (1965-1992) veranderde niet alleen de woningbehoefte (hoeveelheid, dringendheid, soort, prijs, sociaal/vrij, huur/koop), maar ook de bouwkundige en planologische opvattingen en modes - omdat je min of meer bouwvolgordelijk door de wijk loopt, kun je dat ook goed zien. Verder ervaar je dat ook het vele groen in de wijk volwassen is geworden. En her en der verspreid ontdek je een paar architectonische verrassingen. Maar het hoofdthema dat deze wandeling je wil laten zien en voelen, is: zó woon en leef je in wederopbouw-Nederland.

Routebeschrijving

1. Je start aan de westzijde van het station (*Kijkpunten A en B*); dat is de kant waar ook aan het plein de NS-bushalte ligt. (Met het OV: vanaf het perron maar beneden, linksaf tunnel in en weer linksaf trap op.) Rechts van je zie gemaalhuis Poldergemaal Voorhof. Ga RA en volg het fiets/voetpad achter het poldergemaal parallel aan de busbaan. Daar waar het fietspad de weg oversteekt (in de bocht van de weg), ga je LA, Frederik van Eedenlaan. Vóór je zie je de Letterflat. (*Kijkpunt C*) Volg de buiging in de weg naar rechts, en daarna eerste weg LA; neem het trottoir aan de rechterkant. Negeer de zijwegen en steek bij de verkeerslichten de brede weg, Voorhofdreef, over. RD en bij de eerste weg LA, Roland Holstlaan; steek de weg over en loop RD tot het eind (bij kleine parkeerplaats). Daar RA, Guido Gezellelaan, en daarna direct weer RA tegelpad. Volg tegelpad, aan eind RA. Bij weg LA, negeer weg links en buig met de rijweg mee naar rechts, Aart van der Leeuwlaan. Eerste weg RA, Antoon Coolenlaan; eerste weg LA, Ina Boudier Bakkerstraat, aan eind van straat bij parkeerplaatsen rechts in de hoek tegelpad nemen. Bij weg oversteken en voor plantsoen LA en direct weer RA, tegelpad met lantarenpalen aan achterkant van de woningen. Pad buigt naar rechts en daarna bij eerste doorsteek tussen woningblokken LA (smal paadje tussen heggen). Bij weg RD, Willem de Mérodestraat, vóór de parkeervakken aan je rechterhand, RA tegelpad nemen (speelplaats aan je rechterhand). Pad uitlopen tot de weg, hier LA, weg oversteken en daarna RA, voetpad rechts langs de Marcuskerk.
2. Je komt weer bij de brede Voorhofdreef; steek die over, en direct LA, voetpad parallel aan de weg volgen. Links aan de overkant van de weg zie je twee hoge flatgebouwen (*Kijkpunt D*) en recht voor je de Torenhovenflat. Je komt nu bij een verkeersrotonde, Delflandplein. Loop RD, rechts van je 'De Driemaster'. (*Kijkpunt E*) Blijf RD lopen (Papsouwselaan): links aan de overkant van de weg het winkelcentrum In de Hoven met

de parkeergarage. Aan het eind van de winkelplint, na nr. 121, LA, weg en trambaan oversteken en RD, tussen de winkels door en RD via het grijze tegelpad het parkje in (Pad van Troje). (*Kijkpunt F*) Helemaal uitlopen. Aan eind van fiets/voetpad LA, Troelstralaan, trottoir langs flat nemen. Aan eind links/rechts-slinger en bij de verkeerslichten RA, viaduct over. Direct na de sporthal De Buitenhof aan je rechterhand, Duke Ellingtonstraat, LA de weg oversteken en daarna RA, trottoir langs weg, Pierre van Hauwelaan.

3. Bij de parkeerplaatsen RD langs de ingang van de Sterflat (*Kijkpunt G*) en met de weg mee naar links, na de bocht RA de doorsteek die uitkomt bij de tramhalte. Hier de weg, Buitenhofdreef, oversteken en LA en direct weer RA, langs de ingang van de volgende Sterflat. Gravelpad nemen en met slinger naar rechts, over bruggetje en door de onderdoorgang in het woningblok, LA en na nr. 38 RA de smalle doorgang tussen de woningen nemen, over het bruggetje, tussen woningen door, straat oversteken en pad rechts van school nemen, weer bruggetje over en RA, doorlopen en net voor de hoge flat LA, Strausspad.
4. Bij eerste bruggetje aan je linkerhand, LA brug over en RD, met een slingertje naar rechts, doorlopen (langs een grasveld) tot asfaltweg (met bushalte). Hier RA en neem schuin tegenover de Elgarlaan LA het voetpad op. Volg het pad, bij de T-splitsing RA, na het bruggetje LA en bij T-splitsing LA. Negeer pad naar rechts, bruggetje over en daarna steeds rechts aanhouden. Pad komt uit bij een asfaltweg (Beethovenlaan). Ga hier RA en blijf de hoofdweg volgen, buigt eerst naar links en dan naar rechts. Direct na deze laatste bocht, oversteken (aan je rechterhand parkeerplaatsen) RD gravelpaadje. (*Kijkpunt H*) Dit pad blijven volgen (negeer afslagen), buigt naar rechts, kruist paden en buigt naar links (negeer afslagen). Bij T-splitsing RA, je komt uit bij een kleine parkeerplaats; loop RD, steek weg over en LA en direct weer RA, Chardonpad, bruggetje over. Na bruggetje RA, Breevoortplantsoen, eerste pad LA, woonerf op.
5. Aan het eind LA en direct weer RA (meebuigen met weg). (*Kijkpunt I*) Slingerende weg, Gebbenlaan, volgen tot eind. Bij nr. 22 LA en RD tegelpad, RD, gravelpad nemen. Je loopt tegen (studenten)woningen aan, hier RA. Aan eind van pad, bij woningen aan je rechterhand, gravelpad links nemen. Bij de weg LA, Wilhelminalaan, en RD, brede weg, Buitenhofdreef, (met trambaan) oversteken en RD en daarna voor het Winkelcentrum Buitenhof RA. Je passeert de laadplaats van de supermarkt en de sloot aan je linkerhand; direct daarna LA gravelpad in (houd de sloot aan je linkerhand). Negeer bruggetje aan je linkerhand en blijf RD lopen. Bij de Y-splitsing RA (Coudenhovelaan), en daarna LA (Raad van Europalaan). Bij de kruising (van fietspaden) RA, Victoriapad, door de tunnel. Let op: als je op de kruising staat, zie je twee tunnels; je neemt de rechtse.
6. (*Kijkpunt J*) Kruising oversteken, tussen de gebouwen door en dan links trottoir op. Je loopt langs de Hofstee, een kerk en de kinderopvang (negeer pad naar links). Na parkeerplaatsen aan je rechterhand, RA gravelpad langs water (water aan je linkerhand), steek tweemaal fiets/voetpad over. Slingerend gravelpad steeds blijven volgen tot eind. Bij tegelpad LA, bruggetje over en gravelpad blijven volgen. Je loopt straat (Braziliëhof) in; blijf RD lopen tot ontsluitingsweg, Latijns-Amerikalaan; ga LA en eerste pad RA, Rio de Janeiropad. Eind RA en direct LA. In de bocht naar rechts LA gravelpad nemen. Vóór woningen het (sterk begroeide) graspaadje naar rechts nemen richting brug; brug over en direct LA, Colombiahof. Bij (parkeer)pleintje RA en daarna LA (Bogotalaan). Steek weg (Derde Wereldreef) over en RD, Bikolaan, en onder de poort door van Winkelcentrum Bikolaan. Op winkelpleintje schuin naar links (door plantsoen) en RD (aan je rechterhand een school). Na de school LA, Angolastraat in, gaat over in Angolapad. Blijf RD lopen, bruggetje over, rechts aanhouden, Syriësingel, RD weg en trambaan oversteken, Libanonstraat.

7. Steeds RD tot weg over gaat in fietspad (met aan weerszijde flats). Vóór flat (Straat van Ormoes) LA, na flat gravelpad rechts (naar het water toe) nemen. Blijf pad volgen langs de waterkant (met uitzicht op Midden-Delfland). Bij volgende flat er links langs. Direct na de flat RA fietspad, Derde Wereldpad, in. Eerste pad LA (klaphekje door). Een eindje verderop schuin links voor je zie je de appartementen die bovenop een bunker zijn gebouwd. *(Kijkpunt K)* Pad helemaal uitlopen tot asfaltweg, RA en eerste pad LA, Sint Maartensrechtpad. Eerste voetpad LA. *(Kijkpunt L)* Doorlopen tot straat, Alkstraat; hier RA en daarna LA, Steltloperstraat. Steeds RD (straat wordt fiets/voetpad en weer straat; slingert).
8. Aan het eind naar links en steek rechts bij de verkeerslichten de busbaan over, straat in, Rietzangerstraat. Steeds RD, aan eind, Rietgorsstraat RA, doorlopen tot parkeerterreintje aan je linkerhand, Zwarte Sternhof. In de hoek van het pleintje, aan de rechterkant, tussen de woningen pad nemen, RD, bruggetje over en LA en tussen woningen onder de galerij door. Bij straat RA (Koekamp). Bij kruising RA, weer onder galerij door en direct (vóór de brug) LA gravelpad. Verderop RA bruggetje over en dan links aanhouden, RD, Salamanderpad (bruggen aan je linkerhand negeren); links aanhouden. Steek fietspad, busbaan (tussen de hekjes door) en bruggetje over en daarna LA, Kreekrugpad, en RD gravelpad. Blijf pad (met water aan je linkerhand) volgen, LA over het bruggetje en daarna RD (water nu aan je rechterhand), steek de weg over. Bij Y-splitsing LA. Bij de verkeerslichten de weg oversteken en dan LA. Je bent weer terug bij station Delft Campus; het begin- en eindpunt van deze wandeling.

Praktische informatie

Begin- en eindpunt

NS-Station Delft Campus (tot 2020: Delft Zuid geheten)

Openbaar vervoer

NS-Station Delft Campus, gelegen aan de spoorlijn tussen Rotterdam en Den Haag.

Parkeren

Er is (gratis) parkeergelegenheid direct naast het station.

Horeca

Er komt in de naaste toekomst horeca op het station. Het kleine winkelcentrum aan de Buitenhofdreef heeft horeca; dat is ongeveer halverwege.

Achtergrondinformatie

A. NS-Station Delft Zuid wordt Delft Campus

Het station was nogal armetierig (geworden). Van 2019-2023 gaat het daarom volledig op de schop. Het wordt mooier, groter, energieneutraal en ook beter toegankelijk. De verbetering van het station hangt samen met de aanpak van de spoorlijn Den Haag - Rotterdam. Dat is een van de drukst bereden treinroutes van Nederland. Nu rijden hier al twintig treinen per uur, maar straks zullen dat er 28 zijn. Daarvoor wordt het aantal sporen van twee naar vier uitgebreid. En het station heet sinds 2020 Delft Campus, om te benadrukken dat de Campus van de Delftse Technische Universiteit een dominante ontwikkeling is aan de zuidzijde van de stad. En als het een beetje meezit, heeft het vernieuwde station niet alleen een nieuwe naam, maar straks ook een behoorlijke horecavoorziening!

B. De Voorhof en de Buitenhof

In de naoorlogse wederopbouwperiode heerste er grote woningnood in Nederland. Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening was toen een van de belangrijkste overheidstaken, met een eigen minister en ministerie. Ook in Delft werd, onder leiding van stedenbouwkundige ir. S.J. van Embden, er begin jaren vijftig een omvattend stadsuitbreidingsplan gemaakt. Dat plan kon pas gerealiseerd worden toen grote stukken landelijk weidegebied van de gemeente Schipluiden bij de stad werden gevoegd (die daardoor bijna drie keer zo groot werd!). In het Structuurplan voor het nieuwe gebied gingen de ontwerpers uit van een 'organische stadsopbouw': de (nieuwe) stad werd opgebouwd uit wijken en buurten, die van elkaar gescheiden werden door open groene ruimtes - de 'longen' van het stadsorganisme. Op grond van deze principes werden vanaf 1965 de wijken Voorhof en Buitenhof ontwikkeld, met veel hoogbouw. En nu het groen tot volle wasdom is gekomen, laat de wijk een boeiend contrast zien: dichtbevolkt, en toch heel groen!

C. De 'letterflat'

Aan het Dirk Costerplein in de Voorhof staat een flatgebouw vol met letters op de galerijen. Tot 2009 was dit een grote, saaie flat, zoals er zo veel staan in Nederlandse nieuwbouwwijken. Om de boel een beetje op te fleuren, heeft DEArchitekten de flat toen onderhanden genomen. En waar staan die letters voor? Heel toepasselijk zijn het zinsnedes van de beroemde Delftse schrijver Dirk Coster (wie kent hem niet?...). Op flinke afstand, bijvoorbeeld vanaf de Kruithuisweg of vanaf de Voorhofdreef, zijn die teksten supergoed te zien. Dus tel uit je winst!: eerst woonde je in een saaie flat, en nu kun je zeggen: 'Ik woon in de letterflat.'

D. 'Staalbouw'

In Voorhof-West staan twee galerijflats die bekend staan als Staalbouw I en Staalbouw II. Ze zijn in gebruik als studentenflats en hebben hun naam te danken aan de zichtbare staalconstructie en metalen bekledingen. Het was destijds een Frans staalbouwsysteem waarmee deze flats snel gerealiseerd konden worden. Dus geen architectonische vondst, maar bouweconomische factoren zijn hier bepalend geweest. En dat was voor de hele wijk het dominante principe: het ging om seriematige woningen in grote getallen die er betrekkelijk snel moesten kunnen staan.

E. De Driemaster van prof.ir. Lex Haak

Lex Haak (1930 - 2018) was een Nederlandse architect, die tevens verbonden was aan de bouwkundefaculteit van de Technische Universiteit Delft. Hier aan de Papsouwselaan ontwierp hij 'De Driemaster' (1966-1969): nu zit er een tandartscentrum in, maar het gebouw is ontworpen als bankgebouw voor de toenmalige ABN. De vorm van het gebouw doet denken aan een zeiljacht in het water. Want om het gebouw heen ligt een bescheiden gracht, die het zelfstandig karakter van de bank onderstreept. Door de reflectie van de zon op het water wordt bovendien de illusie gewekt dat het dak boven het gebouw 'zweeft'.

F. De (transformatie van de) Poptahof

Een aantal van de flatgebouwen (van elf verdiepingen) die in de jaren zestig in de Poptahof zijn gebouwd, waren er veertig jaar later al zo armetierig aan toe dat de gemeente en de woningbouwvereniging voor de vraag stonden hoe het er verder mee moest. Rond 2010 heeft het architectenbureau Molenaar & Van Winden heeft een plan gemaakt om de flats drastisch te renoveren. Voor twee van de flats is dat plan ook gerealiseerd. De flats zijn afgetopt en aan het fragiele casco is het nodige staal toegevoegd. Vervolgens hebben de flats een heel nieuw 'jasje' gekregen. Aan een kopgevel is, bij wijze van boekensteun, nieuw volume aangebouwd, en de onderste twee bouwlagen zijn uitgebouwd met ruimtes voor kleine bedrijfjes. De laagbouw naast de flats heeft ook een make-over gekregen. Het ziet er daardoor een stuk fraaier uit, en het is allemaal nog net gebeurd toen de wooncorporaties nog 'goed in de slappe was' zaten. Daar is nu geen sprake meer van; mede reden waarom er maar voor twee van de flats zo'n transformatie uiteindelijk doorgang heeft gevonden.

G. De sterflats

In 1970-1972 zijn hier drie zogenaamde sterflats gebouwd: Pollux, Sirius en Castor. Ook elders in Nederland (o.a. Wageningen) kom je het fenomeen 'sterflat' tegen. De flats kenmerken zich door een gunstige bezonning en een compacte centrale ontsluiting. Hier hebben ze veertien woonlagen met negen (drie maal drie) woningen per laag. De Delftse sterflats zijn door ERA gebouwd en waren een kant-en-klaar-product, van bouwplan tot en met contractueel geregelde service en nazorg. De bouw ervan stond in het licht van rationalisering, vooruitgang en vergaande industrialisatie (systeembouw) in de woningbouw.

H. Het Buitenhofpark

De Buitenhof is een uitbreidingswijk die typerend is voor de jaren zestig en zeventig. De wijk heeft veel galerijflats, maar is ook groen en ruim opgezet. Tussen de tien buurten in Buitenhof liggen groenstroken en waterpartijen die van oost naar west lopen en de buurten van elkaar scheiden. Hierdoor vormen de buurten als het ware 'groene kamers'. Deze zijn vooral georiënteerd op de Buitenhofdreef, zodat de totale wijk naar binnen is gekeerd. De waterpartijen komen in het westelijke deel van de wijk bij elkaar in het park Buitenhof.

I. De diagoonwoningen van Hertzberger

Architectuurliefhebbers opgelet! Je wandelt hier langs de (acht) diagoonwoningen van architect Herman Hertzberger (1932). De woningen zijn gebouwd in 1971. Kenmerkend voor de woningen zijn dat de verschillende leefplekken liggen rond een vaste kern van trappen telkens een halve verdieping verspringen. Die leefplekken zijn met elkaar verbonden door een vide, die ervoor zorgt dat de woning allemaal doorkijkjes heeft en daardoor als één ruimte aanvoelt. De woningen zijn uitgevoerd in grijze B2-betonblokken, zowel binnen als buiten, ook bedoeld om de eenheid van de woningen te benadrukken. De diagoonwoningen zijn ontworpen als halfproduct, als karkas dat door de bewoners zelf afgemaakt, uitgebreid en ingevuld kon worden afhankelijk van hun (veranderende) woonwensen. Als je de acht woningen van binnen zou bezoeken (wat helaas niet mogelijk is!), kun je zien dat ze allemaal verschillend zijn (geworden). Bouwtechnisch valt er het nodige op aan te merken, maar bewoners zijn er zeer content mee. Niet bij toeval dus worden een aantal van de woningen bewoond door bouwkundig ingenieurs - die zijn ermee opgeleid dat 'wonen' moet worden opgevat als een specifieke vorm van 'werken'!

J. De Tanthof: laagbouw en bloemkoolwijken

De vele hoogbouw in de wijken Voorhof en Buitenhof was een antwoord op de woningnood, maar werd gaandeweg steeds kritischer benaderd. Die kritiek had z'n weerslag op de volgende uitbreiding van Delft-Zuid: de wijk Tanthof; ruwweg gebouwd tussen 1972 en 1992. Hier is gekozen voor laagbouwwijken, en met name de zogenaamde 'bloemkoolwijken' waren toen een populair ontwerpprincipes. Een bloemkoolwijk heeft een boomstructuur. De verkeersstromen zijn sterk hiërarchisch geordend. De zijtakken van de 'boom' bestaan vaak uit kronkelende straatjes en woonerven. Die straten zijn doodlopend of rondlopend. Door dit ontwerp ontstaat er in een wijk een veelheid aan subwijken die niet met elkaar verbonden zijn. Wie (met name met de auto) het van buiten komend wel eens heeft meegemaakt, leert z'n les: verdwaal nooit in een bloemkoolwijk! In de Tanthof is ook wat meer gebouwd met gevoel voor cultuurhistorische waarde: zo is de Abtswoudseweg - het oude ontginningslint door de oorspronkelijke polder - bewaard gebleven, en zijn ook oude kreekruigen in het landschap, en de Tanthofkade als groene elementen in de wijk gebruikt.

K. Wonen op een bunker!

Aan de Abtswoudseweg - de oorspronkelijke polderweg die door het hele gebied liep - staat een bunker uit de jaren vijftig van twee verdiepingen van circa 20 bij 40 meter. Tegenwoordig is die bunker omringd door een woonwijk. In het verleden diende hij als Tape Relay Center, dat wil zeggen dat hij functioneerde in de militaire communicatie (telex en telefoon) tijdens de Koude Oorlog. De bunker is rond 2000 leeggehaald, maar een bunker laat zich niet makkelijk afbreken (daarom zijn ze er nog zo veel!). In Delft-Zuid heeft men het als volgt opgelost: in 2004 zijn er woningen op gebouwd ('De Waaier') - je moet dus goed opletten om de bunker nog te kunnen ontwaren.

L. Het Abtswoudse Bos

Het Abtswoudse Bos is een afwisselend gebied met grote oppervlaktes bos, moeras en ruigtegebied, maar heeft ook aan het water gelegen speel- en ligweides. Er lopen veel wandel- en fietspaden doorheen. De landschappelijke ruggengraat van het gebied is de meanderende kreek. Centraal in het bos ligt het land art project 'Moeder Aarde'. Moeder Aarde is een heuvelpartij van 200 meter lang en 170 meter breed, in de vorm van een vrouwenlichaam. Eigenlijk is het alleen vanuit de lucht (nog) goed te zien.

Deze stadswandeling maakt deel uit van de serie 'Tien keer Delft; urban walking op z'n best!' van wandelauteurs Cock Hazeu en Peter Kuiper. In 2019 verscheen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig al 'Wandelen in Delfland', met wandelingen in het ommeland van Delft. Ze hebben nog twee wandelgidsen uitgegeven bij Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig: 'Wandelen in Rijnland' en 'Wandelen in Schieland en de Krimpenerwaard'.

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
voor slechts
€ 13,50